

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל תיאום ובקרה
האגף לחינוך מבוגרים

רמת הבחינה : מחוון
מועד : חורף תשע"ח, 2018
היקף הבחינה : יחידת לימוד
מספר השאלון : 882101

תיכונות
ככה עולים כיתה בחיים

חיבור עולים
מחוון

הוראות לנבחנים

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים:
פרק ראשון: הבעה בכתב - 40 נקודות
פרק שני: ספרות - 60 נקודות
סה"כ: - 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר לשימוש: מצורף נספח בספרות.
- ד. הוראות מיוחדות:
 1. אל תעתיקו את השאלות, וענו על הנדרש בלבד.
 2. שימו לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הלשון והדקדוק.
 3. פרק ההבעה בכתב ייכתב על גב השאלון במקום המיועד לכך (כולל דפי טיוטה).
 4. פרק הספרות ייכתב על גב השאלון בלבד.

ה. מלאו את הפרטים הבאים: מספר נבחן: _____ שם נבחן: _____ שם משפחה פרטי מס' ת.ז.: <input type="text"/>	פרטי מרכז ההשכלה: שם המוסד: _____ שם מרכז בחינה: _____ פרטי המעריך: שם המעריך: _____ ציון הבחינה: _____
--	--

הדביקו מדבקת נבחן	הדביקו מדבקת שאלון
-------------------	--------------------

בהצלחה!

שם המעריך: _____
ציון הבחינה: _____

פרק ראשון- הבעה בכתב (40 נקודות)

כתבו חיבור על אחד מן הנושאים הבאים (1-4) על גב השאלון.

רשמו בדף מספר 6 את מספר הנושא של החיבור שבחרתם.

אורך החיבור: עמוד אחד עד שניים.

שימו לב להנחיות, וכתבו את כל חלקי הנושא (אין חובה לכתוב לפי סדר ההנחיות).

הקפידו לקשר כהלכה בין חלקי החיבור.

נושא 1

התופעה של חינוך ביתי בישראל נמצאת במגמת עלייה בשנים האחרונות. במסגרת תופעה זו, ההורים מחנכים ומלמדים את ילדיהם, בגילאים שונים, בבית, והם לא רשומים במסגרות חינוכיות פורמליות, כמו גן או בית-ספר. הורים שמאמינים בחינוך הביתי טוענים שבדרך זו הילד לומד בצורה הטובה ביותר, משום שתהליך הלמידה הוא אישי. בנוסף, חינוך ביתי מוזיל באופן משמעותי את העלויות למסגרות החינוכיות השונות.

האם אתם תומכים בתופעת החינוך הביתי או מתנגדים לה?

כתבו חיבור טיעון, ובו הביעו את דעתכם באופן ברור, נמקו אותה, ובססו את דבריכם באמצעות דוגמות מחיי היום-יום.

נושא 2

תזונה צמחונית מבוססת על תפריט מהצומח, ללא בשר ודגים. אחת הסיבות העיקריות לצמחונית היא סיבה מוסרית. צמחונים מאמינים שלבעלי-חיים יש הזכות לחיות, ומתנגדים לתהליכי הגידול האכזריים ולאופן שבו הורגים את בעלי החיים למטרות מאכל. צמחונים רבים טוענים גם שיש יתרונות בריאותיים להימנעות מאכילת בשר, בעיקר כי מזון מהצומח לא מכיל כולסטרול.

כתבו חיבור טיעון, והביעו את עמדתכם בנושא, האם אתם תומכים בתזונה צמחונית או

מתנגדים לכך? נמקו ובססו את דבריכם באמצעות דוגמות מחיי היום יום.

נושא 3

פרויקט חינוכי חדש משלב מחשב נייד (או מחשב לוח – טאבלט) בתהליך ההוראה והלמידה. במסגרת הפרויקט, ההורים ירכשו מחשב נייד לתלמיד וספרי לימוד דיגיטליים, אשר עולים כ-60% פחות ממחירם של ספרי לימוד רגילים. שימוש במחשב נייד בתהליך הלמידה מאפשר לתלמידים ללמוד באופן עצמאי וחוייתי. הם יכולים ללמוד בכל זמן ובכל מקום באמצעות המכשיר הנייד, ולנהל תקשורת מהירה ויעילה בקבוצות למידה וגם בין התלמיד למורה.

כתבו חיבור טיעון, הביעו בו את עמדתכם בנושא, האם אתם תומכים בפרויקט "מחשב נייד לכל תלמיד", או מתנגדים לו? נמקו אותה, והדגימו דבריכם באמצעות דוגמות מהעולם האישי שלכם.

נושא 4

תוכנת מחשב חדשה תאפשר להורים לקבל דיווח בזמן אמת על הפעילות של הילדים שלהם באינטרנט. מטרת התוכנה היא להודיע להורים על מקרים של קשרים עם גורמים מסוכנים ועל מצבים של מצוקה, כמו למשל מקרים של בריונות ברשתות החברתיות, או כניסה לאתרים המעודדים הפרעות אכילה (אנורקסיה ובולמיה). התוכנה מותקנת על המחשב של הילד, ומתריעה על מצבים של סכנה, או מצוקה באמצעות מסרון להורים. התוכנה מאפשרת להורים להגיב למצבים אלו באופן מיידי על ידי ניתוק השיחה, או כיבוי המחשב ב-"שלט רחוק", כלומר דרך הטלפון הנייד, או המחשב.

הקטע שלפניכם מציג תוכנת מחשב חדשה, שמטרתה להגן על ילדים ובני נוער מפני פגיעות ברשתות החברתיות באינטרנט. האם אתם תומכים בשימוש בתוכנה זו? כתבו חיבור טיעון, ובו הביעו את דעתכם באופן ברור, נמקו אותה, ובססו את דבריכם באמצעות דוגמות מניסיון החיים שלכם.

מחווון לבדיקת טקסט טיעון

נקודות	פירוט	תבחין
	התאמה לסוגה – טיעון ושכנוע . זיהוי מהלך של טיעון בחיבור.	כללי (3 נק')
3 נק'		סכום רכיב כללי
	פתיחה : מעוררת עניין וציפיות, מכוונת וממוקדת, רלוונטית. גוף : סיום : סיום ההולם את הסוגה, סיום רלוונטי, המלצות, הרהור אישי.	מבנה (20 נק')
	לכידות וקישוריות – טקסט רציף ושימוש נכון ומגוון במילות הקישור .	
	ביצוע חלקי - חזרות מיותרות על אותה מילה או משפט/שימוש במאזכרים	
	ביצוע חלקי - סטייה מהנושא/ סתירות פנימיות בכתיבה	
20 נק'		סכום רכיב המבנה
	הצגת הנושא - הצגת דעה מפורשת, ברורה ורלוונטית – ה"קול האישי" של כותב החיבור.	תוכן (40 נק')
	נימוקים – מתאימים ומשכנעים, ללא סתירות דוגמות, הסברים וביסוסים : פיתוח רעיונות תוך הבחנה בין עיקר לטפל בדרכים שונות: הדגמה, השוואה, מחקרים.	
	קשרים לוגיים בין רכיבי התוכן.	
	הצגת טענת הנגד והתייחסות אליה	
	הפרכת טענת הנגד	
	מסקנה	
40 נק'		סכום רכיב התוכן
	משלב הלשון - בינוני-גבוה. אוצר מילים עשיר ומגוון ; שימוש מושכל בלשון משכנעת.	לשון, מבע וסגנון (20 נק')
20 נק'		סכום רכיב לשון, מבע וסגנון

	מורפולוגיה ותחביר - צורות תקינות בשם ובפועל . תחביר תקין – ניסוחים ברורים של משפטים. התאמה במין ובמספר, שימוש נכון במילות יחס וביידוע.	תקינות (17 נק')
	ביצוע חלקי - משפטים מסורבלים או שימוש בביטויים לא מדויקים.	
	פיסוק תקין	
	כתיב תקין / צורה חיצונית: עימוד וסדר	
17 נק'		סכום רכיב תקינות
100 נק'		סך כל הרכיבים

פרק שני – ספרות (60 נקודות)

כתבו את התשובות בגוף המבחן.

ענו על ארבע שאלות. אחת על סיפורת, אחת על שירת ימי הביניים וביאליק, אחת על שירה חדשה וצעירה ושאלה אחת על מחזה, או על שיר שלא נלמד.

סיפורת (15 נקודות)

ענו על שאלה 1 או שאלה 2 או שאלה 3.

1. חצוצרה בוואדי/ סמי מיכאל

א. תארו את הדמות הראשית, הודא, ואת הקשר בינה לבין אחותה, מרי.

הדגימו את דבריכם. (7 נק')

ב. מה אפשר ללמוד על הודא ועל מרי באמצעות הקשר ביניהן וההבדלים

ביניהן? הדגימו את **דבריכם** (8 נק')

א. *על הנבחן לתאר את הצמות המרכזיות – הודא. אישה ערבייה כבת*

30, שמתלווה עם אמה, סבה ואחותה. מרי, הוואצ'י נינס בחישה.

היא אינה נשואה, ובעיני משפחתה והחברה הערבית הצעיר חפץ

מאוז. מעוררה בחברה הישראלית, עובדת במספר נסיעות עם

יהודים, קופאת שיפה ערבית... הודא קרובה מאוז לאחותה הצעירה.

מרי. לעיתים נראה כי מרי היא הבולטת מבין השתיים (מרי מנסה

לְהוֹצִיא אוֹתָהּ מִצִּיבְאוֹנָה לְדוֹקֶחֶת אוֹתָהּ לַיָּם, יוֹצֵאת אֶת פְּלִישְׁתִּיָּה
עַם אֲלֵכֶס וְעוֹזַי.

ג. יש לתאר את מערכת היחסים של האחיות הוצא ומרי לפי הקטע
הנלמד - השוני ביניהן - הוצא מוצרנית לעומת מרי המסורתית.
הן שונות באופיין - מרי מוחזנת יותר ומתפרצת בפעם בסוף
הקטע. הוצא ביישנית וסקפה שונות במראה החיצוני ובסלנון
הלבוש. מרי בתהליכי איפוסין ונישואים לוחיצ, לעומת הוצא-
פיוקה מרי היא אישיות חזקה- כשהיא מאלה שהיא בהפיון. היא
מוותרת על זוהיה אליו היא נמסכת ומשקת מסתק כדי להבטיח
לעצמה בעל וביטחון כלכלי.

חיזו בטטה/ סמי ברדוגו

הסיפור עוסק בחייו של חיזו (אדוארד) עם אמו ועם אחיו בטטה (שמעון).

א. תארו את מערכת היחסים בין חיזו לבין אמו לאורך הסיפור. (7 נק')
ב. מה אפשר ללמוד על דמותו של חיזו דרך היחס שלו לאמו ולאחיו, בטטה?

הדגימו את דבריכם. (8 נק')

א. על הנבחן לתאר את מערכת היחסים בין חיזו לבין אימו לאורך

הסיפור - האם מאמינה שלאצוארץ יש פאייה מיוחדת ומאמינה

שעליה להאכיל אותו לפני כדי לחבק את פאייתו. הפאייה של חיזו

היא פאייה עמוקה של פפטי פפטיים. פאייה פוחנית ואנליטית שיוצרת

לנתח ולהבין את הסובב. "כוחו בעיניו" אומרת אימו. האם מקפידה

לקנות לפני ולהכין אפוחות שיחלקו את התכונה המיוחדת שפאתה

בבנה מהיום שנוצז. אצוארפז מקבל ממנה חיבוקים להיותו בעל

פאיינה מיוחזת.

ג. יחסו לשמעון – אמביוולנט! הוא מעפיל אותו ומקנא בו שהוא

חזק יותר נפשית חברותי, ועל ככ שהוא מסולל להטיל זופי על

חייהם באופן עליו. מצז שני הוא כועס עליו שהוא מטית צברים

קסיט על הבית ופוחז שהוא יצעזע משהו במצב הקייט. אכ חיזו עט

שואה ממנו כוח. שמעון הוא עושן ומשענת בחיפושם אחרי האט

חיזו אומר: "פציתי להתחבר אליו כזי שניתן אחז לשני כוח להמטיק

הלאה." צפק היחס לאט אנו למצית על אצוארפז כי הוא מנסה לשמר

את הקייט. ואת הפלעים היפית של המשפחה.

3. בחרו בסיפור שלמדתם וכתבו את שמו.

א. תארו בקצרה את עלילת הסיפור. האם הדמות המרכזית עוברת שינוי?

תארו את הדמות המרכזית לאורך הסיפור, הדגימו את דבריכם. (10 נקי)

ב. מה אפשר ללמוד על החברה בסיפור באמצעות הדמות המרכזית?

הדגימו את דבריכם. (5 נקי)

א. על הנבחן לתאר בקצרה את עלילת הסיפור. יש לענות על השאלה

האם הצמות המרכזית עוברת שינוי באמצעות צולמות מהסיפור

ותיאור הצמות המרכזית

ג. על הנבחן לתאר את החברה המתוארת בסיפור באמצעות צולמות

שירת ימי הביניים וביאליק (15 נקודות)

ענו על שאלה 4, או על שאלה 5 (היעזרו בנספח).

שירת ימי הביניים (היעזרו בנספח)

4. בחרו בשיר אחד שלמדתם, וציינו את שמו.

א. **כתבו** מהו סוג השיר (שיר יין, שיר טבע, שיר ציון, שיר קודש).

תארו את האווירה בשיר, **נמקו** והדגימו את דבריכם. (7 נק')
ב. בחרו באמצעי ספרותי **אחד** מהרשימה שלפניכם: שיבוץ, ניגוד, תפארת הפתיחה והסיום, צימוד, אקרוסטיכון, חרוז מבריח. **הדגימו** מתוך השיר, והסבירו מהי תרומתו של האמצעי שבחרתם לנושא השיר? (8 נק')

א. *על הנבחן לתאר את סוף השיי ואת האווייה שבו. על הנבחן
לנמק את צביון באמצעות דוגמאות מהשיי.*

ב. *על הנבחן לבחור באמצעי ספרותי אחד ולסביר באמצעות
הצגמה מהשיי את תרומת האמצעי הספרותי לנושא השיי.*

שירת ביאליק (היעזרו בנספח)

5. בחרו בשיר שלמדתם, שיש בו תיאורי טבע, וכתבו את שמו.

א. **כתבו** מהי חוויית הדובר בשיר. **הסבירו** כיצד משתלב הטבע בשיר,

ותורם לתיאור חוויית הדובר. **הדגימו** את דבריכם. (8 נק')

ב. בחרו באמצעי אמנותי **אחד** (מטאפורה, דימוי, האנשה, ניגוד, מוטיב וחזרות),

הדגימו והסבירו כיצד אמצעי אמנותי זה מבטא את חוויית הדובר בשיר. (7 נק')

א. *על הנבחן לתאר את חוויית הדובר בשיי, להסביר כיצד תורם
הטבע לתיאור חווייה זו. ולהצגים זאת מהשיי.*

ב. *על הנבחן לבחור באמצעי אמנותי אחד. ולהסביר באמצעות
הצגמה מהשיי כיצד אמצעי אמנותי זה מבטא את חוויית הדובר.*

שירה חדשה וצעירה (15 נקודות)

ענו על שאלה אחת מבין השאלות 6 או 7. (היעזרו בנספח)

6. בחרו בשיר אחד שלמדתם, ובו יש פנייה לאדם קרוב. כתבו את שם השיר ואת שם המשורר/ת.

א. הסבירו מי הנמען, או הנמענת בשיר (אל מי פונה הדובר/ת).

תארו את חווית הדובר/ת בשיר. הדגימו את דבריכם. (8 נק')
ב. בחרו באמצעי אמנותי אחד (מטאפורה, דימוי, האנשה, ניגוד וחזרות),

הדגימו והסבירו כיצד אמצעי אמנותי זה מבטא את חווית המשורר/ת בשיר. (7 נק')

א. על הנבחן לתאר אל מי פונה הדובר/ת בסיף לתאר את

חווית הדובר/ת בסיף באמצעות דוגמאות מהסיף.

ב. על הנבחן לבחור באמצעי אמנותי אחד ולהסביר כיצד הוא

מבטא את חווית המשורר/ת.

7. השיר "לתמונת אמא" לאה גולדברג

א. למי פונה המשוררת בשיר? תארו את מערכת היחסים ביניהן לפי השיר,

והדגימו את תשובתכם. (8 נק')

ב. האם הנמענת (האדם אליו פונה המשוררת) נוכחת (נמצאת) בשיר?

הביאו דוגמות מהשיר, המוכיחות את תשובתכם. (7 נק')

א. המשוררת פונה בסיף לתמונת אמא. סיף מתאר מנקודת מבטה

של בת המתבוננת בתמונת אמא ומציינת אליה. הבת מנסה להבין,

מאפיין השנים שעברו, את אהבת אמא כלפיה.

הסיף מתאר ניסיון של בת בולטת לבחון ולהבין את מערכת היחסים

המורכבת בינה לבין אמה. יש בסיס אידיאליזציה של צמות האם. זוהי
אם מסופה הנכונה להקריב הפכה למען בתה: אם הנמצאת תמיד
ברקע. אינה מטפחה בסאלות ובתביעות אך מוכנה תמיד להושיט
עזרה.

השייך נפתח בפנייה אל תמונה צורת פנייה זו. ובמיוחד שם השייך
"לתמונת אמה". יוצרים אמנם פוסט של פיוחוק בין הבת לבין אמה אך
נראה שצורת הפנייה הישיבה אל התמונה ולא אל האם עצמה נובעת
ממבוכה מסוימת של הצוברת. אפשר שהבת חשה אי-נוחות לצבר על
עניינים שהפלט עם האם עצמה וזווקא המרחק הוא שמאפשר לה
להעלות את פשטותיה בצורה גלויה יותר ולחשוף את מהותה של האם
תוך התבוננות בתמונה.

ה. הנמסרת לא נוכחת בשייך – יש להצטייט באמצעות הפנייה
החוצרת לתמונת האם, ולא לתקשורת אמיתי עם האם.

מחזה (קטע) או שיר שלא נלמד (15 נקודות)

ענו על שאלה 8 או 9.

8. במחזה "סיניית אני מדברת אליך" שמעון אומר למירי:

" אבא שלי ואמא שלי זה קדוש. ואני בחודש האחרון של אמא שלי רחצתי אותה.
נישקתי לה את היד עד שהיא עצמה את העיניים. אז אין לך מה ללמד אותי...אני
אימצתי את אמא שלך אחרי שנסעת...בגללך, בהתחלה, אבל אחר כך מתוך רחמים.
היא הייתה לבד כמו כלב...הייתי מביא אישה שתרחץ אותה, עושה לה קניות, מביא לה
תרופות, מקריא לה את המכתבים שלך".
לאחר מות האם, שמעון לא הצליח למצוא את מירי ואומר לה:
"אז קברנו אותה בלעדיך. גם בשבעה לא היית. גם בשלושים לא... גם ביום השנה לא.
הייתי בטוח שאת מתה. איך לא הגעת?".

א. מה אפשר ללמוד על דמותו של שמעון ועל הקשר בינו לבין הוריו? (5 נק')

אפשר ללמוד על צמותו של שמעון שהוא קשור מאוד להוריו. הוא
ומשפח בהם. מעריב מאוד את הוריו

ב. מה הם ההבדלים בין הקשר של שמעון להוריו לבין הקשר של מירי לאמא שלה?
(5 נק')

על הנבחן לתאר את ההבדלים בין מערכות היחסים המשפחתיות של מיפי ושמעון. קריפות, ביחוד והתנכרות אצל מיפי, צאלה, אהבה וטיפול מסור אצל שמעון.

ג. כתבו מהו הנושא המרכזי של המחזה? כיצד הוא בא לידי ביטוי בקשרים המשפחתיים של מירי ושמעון?
(5 נק')

וליות חברתיות בסנות ה-60, צור שני לשואה, אשכנזים ומצפחים אהבת נעורים - כל אלו מתבטאים במשפחות של שתי הצמויות - ניכור ופיחוק המולאמים במשפחה של מיפי לעומת קרבה וחום במשפחה של שמעון

שיר שלא נלמד בכיתה

9. קראו את השיר וענו על השאלות שלאחריו.

שְׁנֵי יְסוּדוֹת / זְלֵדָה

הִלְהֵבָה אוֹמְרֵת לְבְרוֹשׁ
כְּאֶשֶׁר אֲנִי רוֹאָה
כְּמָה אֶתָּה שְׂאֵנָן
כְּמָה עוֹטָה גְאוֹן
מִשְׁהוּ בְּתוֹכִי מִשְׁתוֹלֵל
אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְעֵבֵר אֶת הַחַיִּים
הַנוֹרְאִים הָאֵלֶּה
בְּלִי שְׂמֵץ שֶׁל טְרוֹף
בְּלִי שְׂמֵץ שֶׁל רוֹחַנִיּוֹת
בְּלִי שְׂמֵץ שֶׁל דְּמִיוֹן
בְּלִי שְׂמֵץ שֶׁל חֲרוֹת
בְּגִאָוָה עֵתִיקָה וְקוֹדֶרֶת.
לוֹ יִכְלְתִי הַיִּיתִי שׁוֹרְפֵת
אֶת הַמְּמָסָד
שְׁשֵׁמוֹ תְּקוּפוֹת הַשָּׁנָה
וְאֶת הַתְּלוֹת הָאֲרוּכָה שֶׁלְךָ
בְּאֲדָמָה, בְּאֹוִיר, בְּשֶׁמֶשׁ, בְּמָטָר וּבְטַל.
הַבְּרוֹשׁ שׁוֹתֵק,
הוּא יוֹדֵעַ שְׁיֵשׁ בּוֹ טְרוֹף
שְׁיֵשׁ בּוֹ חֲרוֹת
שְׁיֵשׁ בּוֹ דְּמִיוֹן
שְׁיֵשׁ בּוֹ רוֹחַנִיּוֹת
אֵךְ הַשְּׁלֵהֶבֶת לֹא תִבֵּן
הַשְּׁלֵהֶבֶת לֹא תֵאֱמִין.

א. תארו את שני היסודות בשיר.

הסבירו במה הם דומים, ובמה הם שונים זה מזה.

נמקו והדגימו את דבריכם באמצעות אמצעי אמנותי אחד (האנשה וניגוד). (10 נק')
האנשה וניגוד

הלהבה והפרוש צואים בכך ששניהם יסודות מהטבע אשר תלויים בו –
על ואם הם שונים באופן ההתנהלות שלהם לפי השייך – הלהבה
מתפשטת והפרוש שקט וסגור. שני היסודות מאופיינים בהאנשה וכן
מנואצים זה לזה אם צינאיתו על 660, אם מפעשהו על שקט וכו'.

ב. הלהבה מותחת ביקורת על הברוש, אבל בסיום השיר שתיקת הברוש

ותיאור מחשבותיו מותחים ביקורת על הלהבה.

הסבירו מהי הביקורת של הברוש.

הדגימו את דבריכם.

(5 נק')

על הנבחן לתאר את הביקורת של הפרוש באמצעות צואמות מהשייך –
"השלהבת לא תאמין" לשלהבת חספה האמונה כמו כן, חוסר
ההתייחסות שלו מפאה כי הוא חלק בעמדתו לעומת הלהבה המתפשטת
והמפעשה.

בהצלחה!